

ХАНС КРИСТИАН АНДЕРСЕН ПСИХЕЯ

Превод от датски: Светослав Минков, —

chitanka.info

Рано сутрин, на разсъмване, върху покритото с пурпур небе гори голяма звезда, най-светлата утринна звезда. Лъчите ѝ трептят върху бялата стена, като че тя иска да начертае там всичко, което знае и което е видяла в продължение на десетилетия в разните кътчета на вечно въртящата се земя.

Да чуем един от нейните разкази. Неотдавна — туй „неотдавна“ на звездите за нас, хората, означава цели векове — нейните лъчи срещнаха един млад художник. Беше в града на папите, в столицата на света — Рим. Много промени станаха там с течение на времето, но всички те не се извършиха с такава бързина, с каквато детето става старец. Императорският град, както и сега, лежеше в развалини. Смокинови и лаврови дървета растяха между падналите мраморни стълбове, над разрушените бани, по чиито стени блестеше още позлатата. Колизеят представляваше само грамада от развалини. Черковните камбани биеха, тамянт ухаеше, по улиците вървяха шествия със запалени свещи и с блестящи балдахини. Тук на всяка крачка се чувствуваше господството на църквата, но също цъфтеше и се почиташе изкуството. В Рим живееха най-великият живописец на света — Рафаело, и първият скулптор на времето си — Микеланджело. Сам папата почиташе и двамата и ги удостояваше с посещението си. Изкуството се ползуваше с почит и уважение, награждаваха го. И все пак не всичко забележително и велико ставаше известно и се признаваше от всички.

В една тясна уличка имаше стара къща. Някога тая къща беше храм. Сега в нея живееше млад художник, беден и неизвестен. Тоя художник наистина имаше другари, все такива млади художници като него — юноши по дух, юноши в надеждите и в мислите си.

Те го уверяваха, че той е надарен с богат талант и способности, но е глупак, защото сам не вярва на себе си: защо винаги унищожава всичко, което извае от глина, защо никога не остава доволен от работата си и никога не я довършва? Нали туй е необходимо, ако иска другите да оценят работата му и да му дадат пари за нея?

— Ти си мечтател — казваха му неговите другари — и затова си нещастен. А туй е така, защото още не си живял, не си опитал живота, не си пил с жадни глътки от чашата на насладата. Само в младостта можеш и трябва да се наслаждаваш на живота. Погледни великия

художник Рафаело, когото папата почита и на чиито творби се чуди целият свят: той не презира нито виното, нито хляба.

— Да, не пренебрегва дори и хлебарската дъщеря Фарнарина! — каза Анджели, най-веселият от другарите му.

И още много други такива неща му говориха те. Искане да увлекат младия художник във веселия и разгулен живот, да го направят съучастник в своите безумства. Имаше минути, когато малко оставаше и той да последва техния пример: кръвта му беше гореща, той можеше не по-зле от другите да взема участие във веселия разговор, да се смее високо и безгрижно. И все пак, когато стоеше във Ватикана пред прекрасните образи, създадени от мрамор от велики художници, живели преди хиляди години, когато съзерцаваше божествената светлина, излъчвана из картините на великия майстор — тогава всичко, което наричаха „веселия живот на Рафаело“, изчезваше за него като утринна мъгла, гърдите му се разтваряха широко, той усещаше нещо светло, велико и благо, и се изпълваше с едно-едничко желание — да извае от мрамор също такива фигури. Той искаше да въплъти в образи това, що изпълваше сърцето му и го теглеше нагоре към безкрайното. Но как и в каква форма? Меката глина приемаше под пръстите му формите на хубостта, но на следния ден както винаги той разбиваше това, което бе създал вечерта.

Веднъж той минаваше край един от ония богати палати, с каквито беше пълен тогавашният Рим. Застана пред големите отворени врати и видя малка градина, оградена с художествено изписани арки. В градината цъфтяха много рози. Големи бели калии със зелени сочни листа се издигаха от мраморния басейн, където се плискаше бистра вода. И тук, край басейна, се мярна фигурата на млада девойка, дъщеря на стопанина на това разкошно жилище — лека, стройна, чудно хубава. Такава женска фигура той никога не беше виждал. Или — не!... Той бе видял, но на платно, на картината на Рафаел, в образа на Психея. Там тя беше само нарисувана, а тук ходеше жива.

И образът на тая девойка се запечата в сърцето му, в мислите му. Той се върна в своята сиромашка стая и извая от глина Психея, но тая Психея приличаше като две капки вода на младата римлянка, дъщеря на богатия благородник. За пръв път в живота си той гледаше своята работа с доволни очи. Тя имаше за него особено значение, защото изобразяваше Нея. Другарите му, които видяха неговата работа,

ликуваха. „Това произведение — говореха те — е най-доброто доказателство, че ти имаш голям талант. Ние отдавна сме го признали. Сега ще го признае и светът.“

В глината наистина има много живот и плът, но ѝ липсва белотата и трайността на мрамора. Неговата Психея трябваше да бъде въплътена в мрамор. Художникът разполагаше и с подходящ материал: от много години вече на двора лежеше отломък от скъп мрамор, останал от родителите му. Парчета стъкло, плевел, остатъци от ангинари се бяха натрупали на купчина отгоре му и го бяха покрили с кал, но вътре той беше чист и бял като планински сняг. От тоя мрамор художникът реши да извае Психея.

Един прекрасен ден — да, светлата утринна звезда не можеше да види това, но ние знаем как се случи то, — един прекрасен ден група знатни римляни дойде в тясната тъмна уличка. Колата спря на ъгъла на уличката и всички се запътиха пеша към старата къща, за да видят работата на младия художник, за който случайно бяха научили.

Кои бяха тия знатни гости?

Бедният млад човек! Впрочем за него можеше да се каже също: щастливият млад човек!... Самата млада благородница стоеше пред него, в неговата стая! И как се усмихна тя, когато баща ѝ каза: „Та ти приличаш досущ на статуята!“ Не, такава усмивка не може да се предаде нито с думи, нито с длето, както не може да се изобрази и погледът, с който тя награди младия художник. Тоя чуден поглед издигаше, облагородяваше човека и в същото време го унищожаваше.

— Тая Психея трябва да бъде издялана от мрамор! — каза знатният гост. И тия думи бяха думи на живота, както за мъртвата глина или за тежкия мрамор, тъй и за дълбоко развълнувания млад художник. — Когато работата бъде готова, аз ще я купя! — добави благородникът.

От тоя ден в бедната работилница закипя нов живот. Веселието и сполуката бликаха тук като извор. Светлата утринна звезда виждаше как бързо напредва работата. Сякаш самата глина оживя, откакто „тя“ идва в работилницата. Под ръцете на художника познатите черти възкръсваха отново с чудна, още по-съвършена хубост.

— Сега зная какво значи да живееш! — тържествуваше художникът. — Да живееш — значи да обичаш! Да живееш — значи да потънеш във възторженото съзерцание и упоение на хубостта.

Това, което другарите му наричаха живот и наслада, бяха само преходни блага, мехури, които излизат по повърхнината на кипящ квас, но не и чиста небесна влага, която дава живот.

Мраморният къс беше изчистен, длетото откърти от него големи парчета. После мраморът бе размерен, поставиха му точки и знаци — с една дума, извършиха всичката занаятчийска работа, след което камъкът започна постепенно да приема формите на жива човешка фигура. Тежката каменна маса стана въздушно лека и най-сетне се превърна в прекрасна Психея с чудна невинна усмивка — усмивката, която бе запечатана навеки в сърцето на художника.

Светлата Звездица на розовата утринна заря виждаше и разбираше какво разгаря чувствата на младия човек. Разбираше защо толкова често се менеше цветът на лицето му, защо искряха тъй странно очите му, когато той възпроизвеждаше чудния образ, запечатан в сърцето му.

— Ти си велик като художниците на стара Гърция! — говореха възхитените му другари. — Скоро целият свят ще се възхищава на твоята Психея.

— На моята Психея! — повтаряше той. — Моя! Да, тя трябва да бъде моя! Нали и аз съм също такъв художник, каквито са великите майстори на Гърция? Бог ме дари със своята милост, издигна ме наравно с богоизбраните.

И той падаше на колене, проливаше сълзи на благодарност и умиление пред милостта на Твореца и после забравяше отново всичко заради нея, заради мраморния ѝ образ, заради прекрасната Психея, която стоеше като изваяна от сняг и аленееше под лъчите на утринното слънце.

Но той трябваше да я види още веднъж, жива, подвижна — нея, чиито думи звучаха като музика. Сега можеше сам да отиде в разкошния палат, да извести, че мраморната Психея е завършена. И той отиде там, премина двора, дето из устата на делфини струеше вода в мраморни басейни и дето цъфтяха в изобилие калии и свежи рози. Оттам влезе в просторни високи покои, чиито стени и тавани бяха украсени с картини и с разноцветни гербове. Нагиздени слуги, важни и горделиви, сновяха насам-натам. Някои лениво и самодоволно се изтягаха върху украсените с резба пейки, сякаш бяха пълни господари на къщата. Той им каза защо е дошъл и те го поведоха по широка

мраморна стълба, постлана с меки килими. От двете ѝ страни се издигаха статуи. Художникът вървеше през богато наредени стаи с картини по стените и с блестящи мозаечни подове. Той дори не можеше да си поеме дъх от всичкото това великолепие и блясък. Но скоро отново му олекна. Старият благородник го прие много любезно и сърдечно и когато младият човек се приготви да си върви, покани го да отиде отново през великолепни стаи и зали в покоите на младата синьора, където тя самата беше най-хубавата украса.

Тя заговори с него. Никакво черковно пение не можеше да трогне толкова сърцето, да развълнува толкова душата, колкото нейната реч. Той хвана ръката ѝ и я притисна до устните си. По-мека от роза беше тая ръка, но от нея излизаше огън — същински пламък! Някакво ново, непобедимо чувство обхвана художника. От устата му потекоха думи — той сам не съзнаваше какво говори. Мигар знае кратерът на вулкана, че изхвърля разтопена лава?... Той ѝ призна, че я обича. Тя стоеше изумена, оскърбена, надменна... На лицето ѝ се появи усмивка — тя имаше такъв израз, като че до нея се бе допряла неочаквано студена, влажна жаба. Бузите ѝ пламнаха, устните ѝ побеляха, очите ѝ мятаха мълнии и бяха по-черни от нощта.

— Безумнико! — извика тя. — Махай се! Вън! — И тя се обърна гърбом към него. Лицето на хубавицата прие такъв израз, какъвто има вкамененото лице със змии вместо коси.

Залитащ, сякаш смъртно ранен, художникът слезе по стълбата на палата и тръгна като насън из улиците. Опомни се чак у дома си, ала тук изпадна в ярост, грабна един чук и замахна отвисоко с него, за да разбие прекрасната мраморна статуя. В изстъплението си той дори не забеляза, че до него стои приятелят му Анджелино. Анджелино успя да го хване навреме за ръката и да го спре.

— Ти си полудял! Какво искаш да направиш?

Завърза се борба. Анджелино беше по-силен и най-сетне младият художник падна върху един стол, задъхан и капнал от умора.

— Какво се е случило? — питаше Анджелино. — Ела на себе си! Говори!

Но какво можеше той да говори? Какво можеше да каже! И като не получи отговор, Анджелино престана да го разпитва.

— Кръвта ти е просто застояла от вечните мечти! Стани най-после човек като всички хора, не се възнасяй толкова с идеалите си,

защото съвсем ще се побъркаш. Пийни си една-две чашки винце и ще заспиш като праведник. Вземи си за лекар някое хубаво момиче. Девойките от Кампаня са също тъй хубави, както и княгините от мраморния палат. И едните, и другите са дъщери на Ева — в рая не можеш ги разпозна. Последвай примера на твоя Анджели! Та аз наистина съм твой ангел-пазител. Ще дойде време, когато ще остарееш, тялото ти ще се сбръчка и свие и ето че някой прекрасен ден, когато всичко в природата ще се наслаждава и ликува, ти ще лежиш като увехнало стъбло, което не ще може да расте повече. Не вярвам аз в това, което поповете разправят за живота на оня свят. Всичко туй е гола измислица, приказка за децата — наистина много хубава за ония, които могат да си я представят. А аз не искам да живея с въображения, аз предпочитам да си живея с действителността. Ела с мен! Стани човек!

И Анджели завлече със себе си своя приятел. Ваятелят не упорствуваше вече. Кръвта му кипеше, в душата му ставаше някакво преображение. Той чувствуваше потребност да скъса с всичко минало, с целия си предишен живот, да се откаже от собственото си предишно „аз“. И тръгна след Анджели.

В една от далечните покрайнини на Рим се намираше странноприемница, посещавана почти само от художници. Тя беше изградена посред развалините на стара баня. Големи жълти лимони висяха посред тъмния блестящ листак и закриваха част от старите червено-жълти стени. Странноприемницата приличаше на меча дупка, скрита под развалини. Вътре, пред образа на Божията майка, светеше кандило. В огнището гореше голям огън, на който печеха и пържеха разни ястия. Пред къщата, под лимонови и лаврови дървета, имаше подредени няколко маси.

Новодошлите бяха посрещнати с радостни викове. Ядяха малко, пиеха много, а туй засилваше още повече веселбата. Едни пееха, други свиреха на китара. Скоро се разнесоха звуци на салтарело^[1] и се започна весел танц. В играта взеха участие две млади римлянки, които служеха за модели на младите художници и бяха същински вакханки. Разбира се, те не можеха да се сравняват с никаква Психея — не бяха нежни, прекрасни рози, а свежи, здрави, пламенни карамфили.

Колко горещо и задушно беше тоя ден — дори след слънчевия залез! Огън в кръвта, огън във въздуха, огън във всеки поглед!

Въздухът блестеше от злато и рози, животът беше пълен със злато и рози.

— Най-сетне се вразуми! — казаха приятелите му. — Отдай се на волята на потока, който шуми в тебе и около тебе!

— Никога досега не съм бил тъй млад и весел! — каза младият човек. — Ти си прав, Анджели, вие всички сте прави — аз бях глупак и мечтател. Човек трябва да живее в действителността, а не във фантазията.

С песни, под звуците на китара, младите хора се връщаха из тесните улички от странноприемницата. Настъпила беше вече нощ — ясна, звездна нощ. Заедно с тях вървяха и двата пламенни карамфила, дъщери на Кампаня.

В стаята на Анджели, сред разхвърляни рисунки, листове и картини с пламенни образи, гласовете звучаха по-тихо, но веселието закипя още по-силно. По пода се търкаляха скици, които изобразяваха дъщерите на Кампаня с тяхната променлива, могъща красота, но самите оригинали си оставаха все пак по-хубави. Голямата лампа гореше и светеше с всичките си шест фитила. Човешките фигури растяха и приличаха на пируващи богове.

— Аполоне! Юпитере! Аз се възнесох на вашето небе! Струва ми се, че в тая минута в сърцето ми разцъфва цветът на живота!

Да, цветът на живота цъфна, увехна и капна. Замайваща зловонна пара се издигна от него, замъгли погледа и помрачи ума: пламъкът на страстите угасна, настъпи тъмнина...

Той се намери отново в стаята си. Седна на кревата и се помъчи да се опомни.

— Тю! — откъсна се изведнъж от устата му, изскубна се от сърцето му. — Нещастнико! Махни се оттук! Вън! — И тежка, дълбока въздишка се изтръгна из гърдите му.

— Махай се! Вън! — тия нейни думи, думи на живата Психея, не преставаха да звучат в душата му, трептяха на устните му. Той зарови глава във възглавницата, мислите му лека-полека се заплетоха, той заспа.

На разсъмване художникът беше вече на крак и се мъчеше да си спомни какво се беше случило предишната вечер. Какво стана? Не беше ли видял той всичко това насън? Посещението му при нея, вечерта в странноприемницата, скитането му с пурпурните карамфили

на Кампаня? Не, всичко туй беше действителност, която той не познаваше по-рано.

Върху покритото с пурпур небе гореше светлата утринна Звездица. Лъчите ѝ падаха върху него и върху мраморната Психея. Той потрепери, когато погледът му зърна статуята. Стори му се, че тоя поглед е осквернен, че той е недостоеен да се взира повече в непорочния образ. Художникът метна едно платно върху статуята, после поиска да го снесе, за да я погледне още веднъж, ала не му стигнаха сили да види своето произведение.

Целия ден той прекара мрачен и неспокоен, потънал в тежките си мисли. Не забелязваше нищо наоколо си. Никой не знаеше какво става в самия него, в дъното на душата му.

Минаваха дни и седмици. Мъчително дълго се влачеха нощите.

Една сутрин светлата звездичка видя как художникът стана в трескав трепет от леглото си, приближи се до мраморната статуя, отметна покривалото и като я изгледа с дълъг и скръбен поглед, повлече я към градината, прегърбен под тежината ѝ. Там, в градината, имаше стар пресъхнал кладенец, който приличаше повече на яма. В него художникът спусна своята Психея, засипа я с пръст и я покри със съчки и земя.

— Махай се! Вън! — изкрещя той като надгробна реч.

Утринната звездица видя всичко това от пурпурнорозовото небе и лъчите ѝ трепнаха в двете едри сълзи, които се търколиха по смъртнобледите бузи на младия човек.

— Той има треска, на умиране е! — казваха за него всички, които го видяха тоя ден.

По време на болестта му при него идваше често калугерът Игнатий като лекар и другар. Той му носеше утехата на религията, говореше му за мира и щастието, които човек добива в лоното на черквата, говореше му за греховността на хората и за благостта и милосърдието на Бога.

Като топли слънчеви лъчи, падащи върху влажна земя, действуваха думите на калугера върху душата на болния. Из нейните дълбини се издигаха като пара мъгляви образи и картини, родени от въображението и нямащи нищо общо с действителността. И от тия плаващи острови гледаше той човешкия живот. Целият живот е суета, безкраен низ от грешки, заблуди и разочарования. Такъв е той за

всички, такъв беше и за него. Изкуството е зла магьосница, която ни тика към славолубие, към земни страсти. Ние лъжем себе си, лъжем приятелите си, лъжем дори Бога. В нас стои загнездена змия-изкусителка, която ни шепне на ухото: „Хапни и ще станеш равен на Господа!“

Едва сега му се струваше, че той е разбрал самия себе си, намерил е пътя към истината и спокойствието. Само в черквата има истина и божия светлина, само в килията на калугера се намира онова успокоение, което подготвя човека за вечен живот.

Отец Игнатий укрепваше в него това гледище и у художника постепенно надря решението да се покалугери. Светското дете стана служител на черквата, младият художник се отрече от света и отиде в манастир.

С каква радост и с каква обич посрещнаха братята новия послушник! С каква тържественост беше отпразнувано неговото подстригване! Сам Господ сякаш присъствуваше тук, в слънчевите лъчи, които озаряваха черквата, и в сиянието, окръжаващо ликовете на светиите и блестящите кръстове. И когато вечерта, след залез-слънце, той отвори прозореца на малката си килия и видя стария Рим, разрушените храмове, могъщия, но мъртъв Колизей — всичко потънало в разкошен пролетен накит — когато видя как навсякъде цъфтят акации, зеленеят неувехки, разпъпват се рози, пламтят лимони и портокали, а палмите лъхат прохлада като грамадни ветрила, той се почувствува смутен и потресен както никога. Просторната безмълвна Кампаня се разстилаше далеч пред него, до самите сини оснежени планини, и тия планини изглеждаха като нарисувани във въздуха. Всичко се сливаше в едно, всичко лъхаше спокойствие и хубост, всичко сякаш плуваше в прозрачния въздух като облак, като блян, като сън...

Да, блян и сън беше животът между тези стени. Но сънят продължава само няколко часа, прекратява се, после се връща отново, а животът в манастира продължава с години — много и дълги години.

Из глъбините или из сърцето на човека излизат много неща, които го правят нечист и го оскверняват. Той знаеше сега това от личен опит. Какъв огън го изгаряше понякога! Какъв непресъхващ извор на зло кипеше вътре в него! Туй, което той отпъждаше от себе си, се връщаше постоянно назад. Той бичуваше тялото си, но злото идеше

отвътре. Като змия лъкатушеше умът му и се мъчеше да измами съвестта му, като се промъкваше под булото на безкрайна обич и му шепнеше утешителни думи: нали за нас се молят светите угодници и Божията майка, нали сам Христос проля кръвта си за нас?... Какво беше това — искрена детска вяра ли, или младежко лекомислие, които му вдъхваха понякога съзнанието, че го е осенила благодат и че тая благодат го възвеличава и го издига високо над другите? Нали той се беше отрекъл вече от светската суета, защото бе станал служител на черквата?

Веднъж, след много години, той срещна Анджели, който го позна веднага.

— Нещастнико! — извика му Анджели. — Ти ли си? Е, доволен ли си сега? Ти съгреши пред Бога, отхвърли неговия дар, отрече се от призванието си в тоя свят. Прочети притчата за талантите! Учителят, който я разказа, откри в нея истината. Какво спечели ти, какво придоби? Та ти не живееш, а прекарваш времето си в блянове! Религията, на която служиш, си я създал сам, по свое разбиране, както правят впрочем и всички други. Е, ами какво ще стане, ако всичко туй е сън, фантазия, празно бълнуване?

— Махни се от мен, Сатана! — извика калугерът и остави Анджели.

„Дяволът съществува и има човешки образ! Днес го видях с очите си! — бърбеше на себе си калугерът. — Някога му протегнах пръста си, той сграбчи цялата ми ръка!... Не! — прошепна той с въздишка. — Злото е вътре в мене, както е и в тоя човек, само че него не го притиска — той ходи с високо вдигната глава и се наслаждава на щастieto, а пък аз търся щастие за себе си в утехата на религията... Какво ли би било, ако туй е само утеха? Какво ли би било, ако всичко тук е също тъй призрачно като света, от който избягах, също такава измама като хубостта на пурпурните облаци при залез, като трептящата синева на далечните планини?... Нали отблизо и едните, и другите изглеждат досущ различни?... О, вечност! Ти си също като голям, безбрежен, тих океан, който ни мами и ни вика при себе си, като ни обещава незнайни блага. А отдадем ли му се, ние падаме долу, изчезваме — преставаме да съществуваме! Лъжа, всичко е лъжа! Махай се! Вън!“

И мълчалив, потънал в себе си, той стана от коравото си легло и падна на колене — пред кого? Пред каменното разпятие на стената? Не, само навикът наведе тялото му в коленопреклонна стойка.

Колкото по-дълбоко се вглеждаше той в себе си, толкова по-мрачно му се струваше всичко: „Пустота вътре! Пустота отвън! Загубен живот!“ И тая мисъл се търкаляше като снежна лавина, растеше, притискаше го и най-сетне го смаза.

— Аз не трябва да казвам никому какъв ужасен червей прояжда и разкъсва моята вътрешност. Засега това е още моя тайна — мой пленник. Щом пусна тоя пленник, той сам ще ми стане господар.

И божествената сила, която живееше в него, страдаше и се бореше.

— О, Боже мой, Господи! — викаше той в отчаяние. — Бъди милостив към мене, прати ми вяра! Аз отритнах твоя дар, не изпълних предназначението си! Не ми достигаше сила, но и ти не ми я прати. Моето безсмъртие, Психея в душата ми, назад, назад! Тя ще бъде погребана, както и оная Психея, най-хубавият лъч в светлината на моя живот! Тя никога не ще възкръсне из гроба!

На утринното пурпурно небе засия отново звездата — звездата, която някога ще изгасне и ще се изгуби, а душата ще продължава да живее и да сияе. Нейните трептящи лъчи паднаха върху бялата стена, но не начертах там нищо за величието на Бога, за неговото милосърдие и безкрайна любов, чийто отзвук трепти в душата на вярващия.

— Психея в нас никога не умира!... Или тя живее само в съзнанието ни?... Мигар недостижимото е действителен факт? Да, да! Тогава и моето „аз“ е недостижимо! Недостижим си и ти, Господи! Целият свят е недостижим. Целият свят — тая чудна творба на всемогъществото и любовта!

Очите му светнаха — светнаха и потъмняха. Черковната камбана извести за нов покойник. Заровиха го в земя, донесена от Йерусалим и смесена с праха на светите угодници.

След няколко години извадиха скелета му от гроба, както правеха и с другите умрели преди него калугери, облякоха го в тъмнокафяво расо, пъхнаха в ръцете му броеница и го изправиха в редицата на другите скелети, каквито има и днес още в костниците на старите

манастири. Отвън грееше слънце, а вътре в манастира ухаеше на тамян и се пееха упокойни молитви.

Минаха много години.

Костите на скелетите се отделиха една от друга и се разпиляха. Мъртвите черепи бяха събрани и сложени отново в редици — така че образуваха цяла външна ограда на черквата. Тук, под лъчите на пламтящото слънце, лежеше черепът на някогашния художник. Много мъртъвци имаше тук, никой вече не знаеше техните имена, не знаеше дори и неговото име. Но що е това? В очните дупки на черепа мръдна нещо живо. Шарен гуцер се провираше в празния череп, като се мушкаше ту през едната, ту през другата очна дупка. Сега само гуцерът живееше в главата, в която някога се носеха велики мисли, светли мечти, любов към изкуството и към всичко възвишено и прекрасно, отдето се лееха горещи сълзи и дете живееше надеждата за безсмъртие. Гуцерът се мярна няколко пъти, сетне изчезна — черепът се разсипа и стана прах в праха.

Това се случи няколко столетия по-късно. Утринната звезда сияеше все тъй ясно, както и преди хиляди години, небето бе разтворено от зората, свежа като роза и алена като кръв.

На мястото, дето някога имаше тясна уличка с развалини от стар храм, сега се издигаше женски манастир. В манастирската градина копаеха гроб. Умряла беше една млада калугерка и тая сутрин трябваше да я погребат. Изведнъж мотиката удари о камък. Нещо бяло светна изпод пръстта — камъкът беше ослепително бял мрамор. Ето показва се бяло рамо, ето и ръка. Започнаха да копаят внимателно и най-сетне се показва женска глава с криле на пеперуда зад плещите. От гроба, в който искаха да спуснат умрялата калугерка, при светлината на пурпурната зора извадиха прекрасна статуя на Психея, изваяна от бял мрамор. „Каква красота! Какво съвършенство! Това е велика художествена творба от епохата на разцвета на изкуствата!“ — говореха всички. Но кой беше нейният творец? Туй никой не знаеше — никой, освен светлата утринна Звезда, която блещукаше вече много хилядолетия. Само тя помнеше художника, знаеше живота му, изпитанията му и човешката му слабост.

Тоя човек умря и неговият прах, като всеки прах, беше разпилян от вятъра, но плодът на неговите стремежи, борбата, в която бе въплътена тлеещата в него искра божия — Психея, която никога не

умира и преживява земната слава, — неговата Психея остана на земята. Тя се запази, намериха я, възхищаваха се от хубостта ѝ, обичаха я.

Ясната утринна звезда хвърляше от пурпурното небе блещукащите си лъчи върху Психея и върху блажено усмихнатите очи и устни на зрителите, които съзерцаваха с възторг току-що намерената, изваяна от мрамор душа.

Всичко земно се разрушава и забравя, само звездите в безкрайното пространство запазват спомен за него. Всичко небесно само сияе в предсмъртна слава, а когато тая слава угасне — тогава все още остава Психея.

[1] Салтарело — Старинен италиански танц — Б.р. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.